

Про проблеми підготовки водіїв транспортних засобів у професійно-технічних навчальних закладах

Можливість отримання професії «Водій автотранспортних засобів», зокрема як складової інтегрованої професії, є вагомим чинником для вступу учнів до професійно-технічних навчальних закладів. Погодьтеся, її наявність полегшує подальше працевлаштування випускників, робить їх більш конкурентоспроможними на ринку праці. Проте навчальні заклади зустрічаються з рядом проблем, наперовою тяганиною, а випускники – з подвійною задачею іспитів для отримання посвідчення водія. Цей процес потребує реформування.

////////////////////////////////////

Мельникович Микола Максимович, заступник
директора з навчально-виробничої роботи
ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний
ліцей»

Сьогодні ситуація на автомобільних шляхах України залишає бажати кращого. Не в останню чергу це відбувається з вини водіїв. Щоб покращити ситуацію потрібно перш за все змінити ставлення до поняття «водій». Це не просто право користування транспортним засобом, а професія – відповідний рівень знань, умінь і навичок. Більш відповідального ставлення потребує і процес їх навчання, способи контролю отриманих знань.

Крім ПТНЗ підготовку водіїв здійснюють автошколи, професійно-технічні навчальні заклади, коледжі, інші навчальні заклади, міжшкільні комбінати, Товариство сприяння оборони України, приватні автошколи.

Підготовка водіїв автотранспортних засобів у професійно-технічних навчальних закладах відбувається відповідно низки нормативно-правових актів: Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про дорожній рух», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань професійно-технічної освіти» та Державних стандартів з професії «Водій автотранспортних засобів», які вступили в дію з 01.09.2012 року. Також розроблено Державний стандарт професійно-технічної освіти з підготовки інструкторів індивідуального навчання водінню, затвердженого наказом МОН № 806 від 27.06.2013 р.

Однією з найбільш обговорюваних проблем останніх п'яти років серед ПТНЗ країни є подвійне регулювання процесу акредитації навчальних закладів професійно-технічної освіти та подвійної атестації викладачів і майстрів виробничого навчання, які здійснюють підготовку водіїв автотранспортних засобів. Ситуація виглядає так: атестовані ПТНЗ, що мають Ліцензію Міністерства освіти і науки України, зобов'язані проходити ще й акредитацію в Державній автомобільній

інспекції (передбачено ст. 15 Закону України «Про дорожній рух»). Однак акредитовані фізичні і юридичні особи без наявності Ліцензії МОН можуть здійснювати підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів всіх категорій відповідно до скорочених навчальних планів і програм (ст. 34 Закону України «Про дорожній рух», Постанова Кабінету Міністрів № 229 від 02.03.2010 р. «Про затвердження типової програми підготовки та перепідготовки водіїв»). Таким чином, навчальні заклади, які займаються підготовкою чи перепідготовкою водіїв, виконують перш за все освітню діяльність, що передбачає видання документу про освіту державного зразка, і тому обов'язково підлягає ліцензуванню. На практиці ПТНЗ втягнуті в постійну паперову тяганину. До того ж, терміни дії цих документів різні: Ліцензія видається на 3 роки, Сертифікат про державну акредитацію – на 5 років.

Виходячи з того, що право здійснювати навчання водіїв автотransпортних засобів надано лише акредитованим закладам, вважаємо, що акредитація не повинна «накладатися» на атестацію. Для професійно-технічних навчальних закладів вона повинна бути відмінена чи надаватися автоматично разом із ліцензією Міністерства освіти і науки України. Деретуляція має відбуватися одночасно з формуванням добросовісної конкуренції: ті заклади, які не надають послуги на належному рівні повинні зупинити свою діяльність.

Водночас виявлено ряд розбіжностей постанов Кабінету Міністрів № 487 від 20.05.2009 р. «Про затвердження порядку підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів», № 490 від 20.05.2009 р. «Про затвердження порядку державної акредитації закладів, що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів та атестації їх спеціалістів», № 511 від 20.05.2009 р. «Про внесення змін до Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами», № 229 від 02.03.2010 «Про затвердження Типової програми та підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів», що призвело до подвійної акредитації навчальних закладів системи професійно-технічної освіти та подвійної атестації викладачів і майстрів (інструкторів) навчання водінню. Одночасно різні трактування підзаконних нормативно-правових актів дають можливість юридичним і фізичним особам без наявності ліцензії МОН проводити навчання водіїв транспортних засобів всіх категорій відповідно до скорочених навчальних планів і програм, що призвело до погіршення якості навчання та збільшення дорожньо-транспортного травматизму.

Таким чином, нормативно-правове регулювання процесу підготовки водіїв транспортних засобів навчальними закладами потребує реформування. На нашу думку, необхідно внести зміни до ряду постанов Кабінету Міністрів України, зокрема: скасувати постанову № 229 від 02.03.2010 р., адже вона суперечить Державному стандарту професійно-технічної освіти з професії «Водій автотransпортних засобів», внести зміни до Постанови Кабінету Міністрів України № 490 від 20.05.2009 р. «Про затвердження порядку державної акредитації закладів,

що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів та атестації їх спеціалістів» щодо скасування акредитації ПТНЗ в органах ДАІ або здійснення її автоматично за наявності ліцензії МОН України.

Потребує удосконалення процедура складання іспитів та отримання посвідчення водія. Сьогодні, після завершення навчання, учень ПТНЗ складає два іспити: теоретичний і практичний. У разі їх успішної здачі навчальний заклад видає свідоцтво про його закінчення. Однак щоб отримати посвідчення водія потрібно скласти іспити у Центрі надання послуг при ДАІ.

Виникає запитання: навіщо складати іспити повторно, витрачаючи час і кошти на оплату адміністративних послуг? Чи не краще було б приймати іспити винятково навчальним закладам, а до Державної кваліфікаційної комісії, крім роботодавців, включити представника Центру надання послуг при ДАІ. Це дозволить об'єднати іспити, а майбутнім водіям після успішного їх складання одразу звертатися за отриманням посвідчення водія до Центру надання послуг при ДАІ (для тих, хто не досягнув 18 років у посвідченні водія робити особливу відмітку «Допустити до керування транспортним засобом з дати настання повноліття»).

Крім того, необхідно проводити моніторинг кількості винуватців ДТП – випускників того чи іншого навчального закладу, отримані дані враховувати при проведенні акредитації / видачі ліцензії. Таким чином, навчальні заклади будуть зацікавлені у більш якісному наданні освітніх послуг, підвищенню рівня підготовки водіїв.

Наступне запитання полягає в тому, який орган влади повинен видавати посвідчення водія. Чи може ним бути Державна автомобільна інспекція, на яку досить багато нарікань? На нашу думку, основним призначенням цього органу має бути контроль у сфері безпеки дорожнього руху. Повноваження видачі документів на право керування автомобільним транспортом потрібно передати органам місцевого самоврядування (для початку – районним державним адміністраціям).

Такий підхід має декілька переваг. Перша з них – зручність для громадян. Її можна надавати через Центри надання адміністративних послуг – прозорі офіси, що створюються при органах місцевого самоврядування та районних державних адміністраціях. Це зробить процес максимально швидким, комфортним і доступним.

До центру необхідно подати такі документи:

Паспорт або документ, що його замінює (лише для пред'явлення);

Свідоцтво про закінчення закладу з підготовки водіїв;

Дві кольорові фотокартка розміром 3,5x4,5 см.

Медичну довідку встановленого зразка;

Квитанції про оплату адміністративної послуги.

Посвідчення водія можливо видавати у день звернення, адже графік роботи центрів гнучкий, а самі посвідчення у великих центрах можуть видаватися на місці. Громадяни отримають важелі впливу на якість цієї послуги, позаяк зможуть

вимагати від міського голови і місцевих депутатів прозорих та комфортних умов її надання, тоді як вплив на органи центрального рівня – мінімальний.

Держава повинна зробити послугу отримання водійського посвідчення максимально зручною для громадян. Перший крок у цьому напрямі вже зроблено. 16.04.2014 р. Уряд прийняв протокольне рішення, яким передбачено децентралізувати адміністративні послуги ДАІ, тобто передати органам місцевого самоврядування.

Для вирішення даного питання необхідно створити робочу групу, куди б якої увійшли б представники міністерств, до компетенції яких належить дане питання. Їм необхідно виробити чіткий план дій, внести зміни до вищеназваних постанов Кабінету Міністрів України та, перш за все, спільного наказу Міністерства внутрішніх справ та Міністерства транспорту та зв'язку, Міністерства праці і соціальної політики, Міністерства освіти і науки України № 385/934/828/337 від 07.09.2009 р. «Про затвердження вимог до закладів, що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, кваліфікаційних вимог до спеціалістів, які здійснюють таку підготовку».

Отже, нормативно-правова база підготовки водіїв, зокрема професійно-технічними навчальними закладами, вимагає чіткої уніфікації. Адже ситуація складається так, що з одного боку акредитовані навчальні заклади та їх педагоги можуть проводити навчання та контролювати рівень їх засвоєння учнями, а з іншого – органи державної влади проводять повторний контроль, коли учні для того щоб нарешті отримати водійські права вдруге складають екзамен у МРЕО ДАІ.

ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей», як навчальний заклад, який щороку готує найбільшу кількість водіїв у Рівненській області (більше 700 осіб на рік), зацікавлений її у оновленні. Сподіваємося, що з часом ситуація налагодиться і зміни у нормативно-правових актах полегшать процес підготовки водіїв у ПТНЗ.